

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ

Ο Μάρκος Αυρήλιος (121 – 180 μ.Χ) ήταν Ρωμαίος αυτοκράτορας. Ήταν ο τελευταίος από τους τελευταίους πέντε καλούς Αυτοκράτορες (Νέρβας, Τραϊανός, Αδριανός, Αντωνίνος, Μάρκος Αυρήλιος) και θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς στωικούς φιλοσόφους. Η βασιλεία του χαρακτηρίζεται από πολέμους στην Ασία απέναντι στην επανακάμπτουσα Παρθική Αυτοκρατορία και με τις γερμανικές φυλές στην Γαλατία και τον Δούναβη, ενώ σημειώθηκε και μία στάση εναντίον του, στην Ανατολή, από τον Αβίδιο Κάσσιο, η οποία απέτυχε.

Ενώ ήταν στις εκστρατείες μεταξύ τού 170 και του 180, ο Μάρκος Αυρήλιος έγραψε « Τα Εις Εαυτόν » στα ελληνικά ως πηγή για την βελτίωση τού χαρακτήρα και του πνεύματός του. Ο Μάρκος Αυρήλιος ήταν ιερέας στην Ρώμη και παθιασμένος πατριώτης. Είχε λογικό μυαλό και ήταν υποστηρικτής και αντιπρόσωπος τού Στωικισμού και της Στωικής Φιλοσοφίας. Η σημασία του θανάτου ήταν πολύ βασική στην φιλοσοφία τού Μάρκου Αυρήλιου. Δεν πίστευε στην μετά θάνατον ζωή.

Επισκέφθηκε την Αθήνα, ανακηρύσσοντας τον εαυτό του προστάτη της Φιλοσοφίας. Ο Μάρκος Αυρήλιος διδάχθηκε από μερικούς από τους καλύτερους διανοούμενους της εποχής του. Ο Ευφωρίων τον δίδαξε λογοτεχνία, ο Γέμινος, το δράμα, ο Άνδρων, τη Γεωμετρία, ο Κάνινος Κέλερ και ο Ηρώδης ο Αττικός την ελληνική ρητορική. Ο Αλέξανδρος ο Κοτταίος τον δίδαξε την Ελληνική γλώσσα και ο Μάρκος Κορνήλιος Φρόντο την Λατινική γλώσσα.

Ο Μάρκος Αυρήλιος πέθανε στις 17 Μαρτίου τού 180 στην Βιέννη. Θεοποιήθηκε και οι στάχτες μεταφέρθηκαν πίσω στην Ρώμη, και έμειναν στο Μουσολείο τού Αδριανού (σημερινό Καστέλ Σαν Άντζελο) μέχρι την

καταστροφή τής Ρώμης από τους Βησιγόθους το 410. Οι εκστρατείες του εναντίον των γερμανικών φυλών και των Σαρμάτων μνημονεύτηκαν από μία στήλη και έναν ναό που φτιάχτηκε προς τιμήν τους.

Ο θάνατος του Μάρκου Αυρηλίου θεωρείται από πολλούς ως το τέλος τής περιφέρειας Ρωμαϊκής Ειρήνης (Pax Romana).

Απόσπασμα από το έργο του Μάρκου Αυρηλίου « Τὰ εἰς ἑαυτὸν »

« Της ανθρώπινης ζωής η διάρκεια όσο μια στιγμή, η ουσία της ρευστή, η αίσθησή της θολή, το σώμα – από τη σύστασή του – έτοιμο να σαπίσει, και η ψυχή ένας στρόβιλος, η τύχη άδηλη, η δόξα αβέβαιη. Με δυο λόγια, όλα στο σώμα σαν ένα ποτάμι, όλα της ψυχής σαν όνειρο και σαν άχνη, η ζωή ένας πόλεμος κι ένας ξενιτεμός, η υστεροφημία λησμονιά.

Ποιό είναι αυτό που μπορεί να μας δείξει τον δρόμο ; Ένα και μόνο : η φιλοσοφία ! Και αυτό σημαίνει να φυλάμε τον θεό μέσα μας καθαρό και αλώβητο, νικητή πάνω στις ηδονές και τους πόνους, να μην κάνουμε τίποτε στα τυφλά, τίποτε ψεύτικα και προσποιητά, να μην εξαρτιόμαστε από το τι θα πράξει ή τι δεν θα πράξει ο άλλος. Και ακόμη, να αποδεχόμαστε όσα συμβαίνουν κι όσα μας λαχαινούν σαν κάτι που έρχεται κάπου από κει απ' όπου έχουμε έλθει και εμείς· και πάνω απ' όλα, να περιμένουμε τον θάνατο με γαλήνια διάθεση, θεωρώντας πως δεν είναι τίποτε άλλο παρά η διάλυση των συστατικών στοιχείων από τα οποία είναι συγκροτημένο κάθε ζωντανό πλάσμα.

Πέταξε τα όλα, κράτησε μόνο τούτα τα λίγα· και να θυμάσαι ακόμη ότι καθένας ζει μόνο το παρόν -τούτο το ακαριαίο· τα άλλα ή τα έχει ζήσει πια ή είναι στη σφαίρα του άδηλου. Μικρή λοιπόν η ζωή του καθενός, μικρή και η γωνίτσα τής γης όπου την ζει· μικρή ακόμη και η διαρκέστερη υστεροφημία στηρίζεται κι αυτή σε ανθρωπάκια που διαδέχονται το ένα το άλλο και που αύριο κióλας θα πεθάνουν και δεν γνωρίζουν ούτε τον εαυτό τους, πολύ περισσότερο εκείνον που έχει πεθάνει από καιρό.»

Το έργο τού Μάρκου Αυρηλίου Τὰ εἰς ἑαυτὸν γράφτηκε μετά το 172 μ.Χ. και ενώ ο συγγραφέας κατείχε ήδη το αυτοκρατορικό αξίωμα (161-180 μ.Χ.). Είναι γραμμένο στην Ελληνική -την γλώσσα τών μορφωμένων Ρωμαίων.

Τα « Εἰς ἑαυτὸν » θεωρείται ένα εξαιρετικό έργο, κλασσικό παράδειγμα τής στωικής φιλοσοφίας. Ακόμη και σήμερα θεωρείται ως έργο μνημείο για μια διακυβέρνηση με γνώμονα το καθήκον και την εξυπηρέτηση τού συνόλου. Λέγεται πως δεν σκόπευε ο στωικός αυτοκράτωρ να το δημοσιεύσει, γιατί δεν πίστευε στην υστεροφημία.

Ως προς το περιεχόμενο το έργο εντάσσεται στην παράδοση τής στωικής φιλοσοφίας με ιδιαίτερα έκδηλη την επίδραση του Επικτήτου (55-120 μ.Χ).

Ο Μάρκος Αυρήλιος στο αγωνιώδες ερώτημα της εποχής, πώς μπορεί κανείς να κατακτήσει την ευδαιμονία, απαντά ως γνήσιος στωικός : η απαλλαγή από τα πάθη και τα έντονα συναισθήματα (ηδονή, πόνος), η απάθεια έναντι του εξωτερικού κόσμου, η αδιαφορία για τα υλικά αγαθά συντείνουν στην κατάκτηση τής εσωτερικής γαλήνης.

Ενα αίσθημα που ενισχύεται από την πεποίθηση ότι η ζωή του ανθρώπου διέπεται εν τέλει από την ίδια αρμονία που διέπει τον κόσμο ως ολότητα, και η οποία οφείλεται στην ύπαρξη του Λόγου. Από το έργο του δεν απουσιάζουν οι έννοιες της παροδικότητας του χρόνου, του εφήμερου τής ζωής, της πλήρους αβεβαιότητας, μόνο που δεν σχετίζονται με μια απαισιόδοξη θεώρηση τού κόσμου. Αντίθετα, αποτελούν την παραδοχή από την οποία εκκινεί κανείς για να αναζητήσει μέσω της φιλοσοφίας την ευδαιμονία.

Ο Στωϊκισμός ως γνωστόν η σημαντικότερη κίνηση στην Ελληνιστική Φιλοσοφία, και επίσης εκείνη που άσκησε την μεγαλύτερη επίδραση. Για περισσότερο από 4 αιώνες περιελάμβανε στις τάξεις του μεγάλο αριθμό μορφωμένων ανθρώπων, και η επίδραση του δεν περιορίστηκε στην Κλασική Αρχαιότητα.

«Το χριστιανικό μήνυμα, που επαναλαμβάνεται ατελείωτα στ' αυτιά μας εδώ και δύο χιλιετίες, είναι ότι η Βασιλεία τού Θεού θα έλθει σύντομα. Αντιθέτως, ο Στωϊκισμός εκήρυσσε ότι όλοι ζούμε ήδη μέσα στο Βασίλειο τού Θεού, απλώς μόνον ο στωϊκός σοφός μπορεί να το συνειδητοποιήσει...»

Αποφθέγματα

- ◆ Αν στα είκοσι δεν μάθεις, στα τριάντα δεν κάνεις, στα σαράντα δεν έχεις, τότε στα πενήντα ούτε θα μάθεις, ούτε θα κάνεις, ούτε θα έχεις.
- ◆ Ο καλύτερος τρόπος για να αντιστέκεσαι είναι να μην εξομοιώνεσαι.
- ◆ Όποιος είδε τα τωρινά, τα είδε όλα, κι αυτά που έγιναν από ανέκαθεν κι όσα θα γίνουν στο άπειρο μέλλον. Γιατί όλα είναι ίδια κι όμοια.
- ◆ Όλα είναι εφήμερα, και η φήμη και ο φημισμένος.